

Voda ubývá, ale nikoliv kriticky,

říká Oldřich Vlasák, ředitel Sdružení oborů vodovodů a kanalizací (SOVAK)

Letos parlament schválil novelu vodního zákona, která začne platit od ledna 2019. Jste spokojeni s podobou, v jaké byla přijata?

Novela obsahuje řadu změn a novinek, mnohé vycházejí z našich doporučení a věříme, že budou fungovat dobře. V některých případech ukáže až praxe, zda daná opatření povedou k požadovaným cílům, nebo budou spíše situaci komplikovat.

Velkou a zásadní výtku ale máme k ustanovení, které říká, že i voda z odlehčovacích komor je odpadní vodou a podle toho se s ní má nakládat. Až pozměňovacím návrhem ve Sněmovně bylo přijato rozlišení odlehčovacích komor na stokové sítě a v čistírně odpadních vod. Vůbec nebyly brány v potaz důsledky, jaké to u provozovatelů kanalizačních sítí vyvolá.

Odlehčovací komory slouží k tomu, aby se čistírny odpadních vod za vydatných dešťů nezahtly a aby nával dešťové vody nevyplavil bakterie, které zajišťují čistírenský proces. Tyto komory jsou v současné době mimo režim odpadních vod, a tudíž se voda, která jimi prochází, nijak neměří a nezaplatňuje. Pokud bychom měli s měřením začít, vyžádalo by si to technické zásahy, které není možné provést do konce letošního roku. Stálo by to spoustu peněz a v případech, kdy byla čistírna či kanalizace budována z evropských peněz, by to znamenalo nepřijatelný zásah do projektu. Na kvalitě vody by se přitom nic nezměnilo. Značné komplikace, které ustanovení přináší, by v krajním případě mohly znamenat i zastavení procesu čištění odpadních vod v některých lokalitách. O situaci proto jednáme

s ministerstvy a na Výboru pro koordinaci regulace oborů vodovodů a kanalizací a já věřím, že se do začátku platnosti zákona najde nějaké přijatelné řešení.

SOVAK také požadoval, aby se do novely vodního zákona dostala samostatná hlava o zvládání sucha. Stalo se tak?

Ano, suchu je věnována pátá hlava, která má obdobnou strukturu jako hlava věnovaná povodním. V tom jsme spokojeni, jenom bychom ještě chtěli docílit toho, aby členem komise pro suchu byl vždycky zástupce některé z velkých vodárenských společností, které v daném území působí. Nyní může být k jednání přizván, ale my jsme přesvědčení, že by tam měl být automaticky.

Sucho se ukazuje jako stále naléhavější problém. Jak je na něj ČR z hlediska zásobování vodou připravena?

Díky kvalitní práci vodohospodářů jsme na tom pořád relativně dobře. Vody sice ubývá, ale není jí kriticky nedostatek. Jednotlivé

vodárenské společnosti se dokážou spolu domluvit, takže třeba do vodojemu menší obce, kde nestačí místní zdroj, se naváží voda z většího zdroje v sousedství. Lidé tak vůbec nic nepostřehnou, z kohoutku jim stále teče kvalitní pitná voda.

Pro zvládání sucha v budoucnosti je třeba provést několik systémových opatření. Mělo by docházet k propojování vodárenských soustav, aby bylo možné operativně dodávat vodu ze zdrojů s dostatečnou kapacitou tam, kde se jí momentálně nedostává. Pak bychom se měli zamyslet nad režimy vodárenských nádrží a více zvažovat, zda je například kvůli vodákům nebo z nějakých jiných důvodů nutné neustále udržovat předepsané minimální průtoky, či je dokonce zvyšovat. Jestli bychom třeba neměli z přehrad odpouštět vody raději méně, aby nám jí zbylo dost na výrobu pitné vody. Urychlit by se měly i procesy schvalování výstavby nových vodních nádrží. Ty budou pro zajištění dostatku vody potřeba.

A k tomu samozřejmě podporujeme i další opatření k udržení vody v krajině, jako je obnovování meandru na vodních tocích, zasakovací poldry a podobně.

Je možné ještě nějak snížit spotřebu?

V oblasti úspor už moc prostoru nevidím. Současná spotřeba obyvatel u nás je 88 litrů pitné vody na osobu a den, což už je na hranici hygienického minima.

V průmyslu se také s vodou hospodáří velmi efektivně, stále více se prosazují technologie, které vodu šetří a recyklují.

Významně klesly i ztráty ve vodovodních řadech. V průměru jsou u nás okolo 15 procent a jejich další snižování už nepůjde tak rychle.

Potenciál do budoucnosti vidím ve smart meteringu, který umožňuje sledovat spotřebu vody doslova online. Díky tomu lze jednak rychle odhalovat případné uniky vody, ale hlavně přizpůsobovat odběry okamžité situaci a řídit vodárenské soustavy výrazně efektivněji. Některé úpravy vody už dnes fungují jako plně automatické bez potřeby obsluhy na místě. Tím lze ušetřit

»

určitě nemalé náklady, ale spotřeba vody se už asi nijak výrazně snižovat nebude.

Jakou roli bude podle vás hrát využití dešťové vody? Ministerstvo životního prostředí hodné vsází na program Dešťovka...

V této souvislosti jsem rád, že Státní fond životního prostředí vyslyšel naše připomínky a upravil podle nich podmínky dotace na využití dešťové vody. Příjemce tak musí svůj záměr nahlásit vodárenské společnosti a musí předložit projekt, aby bylo možné zkontrolovat, že nedojde k propojení systémů na pitnou a dešťovou vodu. To by znamenalo obrovské riziko pro kvalitu pitné vody. Řešena je také otázka měření, aby nedocházelo k vypouštění použité dešťové vody do splaškové kanalizace bez úhrady stočného.

Zmínil jste potřebu propojovat vodárenské soustavy. Stojí tomuto opatření něco v cestě?

Bohužel, špatné nastavení dotační politiky. Až dosud byly spíš podporovány malé subjekty, které se o stav své infrastruktury příliš nestaraly. Nyní, když se u nich vlivem sucha objevily problémy a bylo by vhodné připojit je k větší soustavě v sousedství, se ukazuje, že aby bylo možné dát jejich zanedbanou infrastrukturu do pořádku, musela by se zvýšit cena vody v celé soustavě. A to je samozřejmě problém. Proč ti, kteří o své majetky pečovali, mají nyní doplácet na ty, které teď vezmou pod křídla a vytáhnou je z problémů?

Je třeba postupovat koncepčně, aby se nestávalo, že přes obec sice vede páteční vodovod, ale obec ho nevyužívá, protože by to znamenalo vyšší cenu vody. Raději si vzala

Řekl bych, že ano. V České republice je 85 procent obyvatel napojeno na kanalizaci a to myslím hovoří za vše.

Nyní bude třeba obrátit pozornost na údržbu a obnovu velkých páteřních vodárenských přivaděčů. Tam budou potřeba investice v řádu miliard, a to nebudou vodárenské společnosti schopné uhradit pouze z vlastních zdrojů. Jsem tedy rád, že došlo k dohodě mezi ministerstvy životního prostředí a zemědělství, která se zavázala, že peníze na přivaděče uvolní.

V poslední době se některá města a obce snaží převzít do své správy vodohospodářskou infrastrukturu, kterou dosud měly v pronájmu provozní společnosti. Hovoří se o takzvané reprivatizaci. Je to zásadní změna směru vývoje vodárenství u nás?

K reprivatizaci dochází, ale neřekl bych, že v nějak masovém měřítku. V současné době dobíhá mnoho smluv na pronájem vodohospodářského majetku a je logické, že někteří vlastníci se rozhodnou spravovat si tento majetek dál sami. Určitě bude zajímavé sledovat, jak efektivní ta správa bude, protože když obec infrastrukturu zároveň vlastní i provozuje, tak ji k efektivitě de facto nikdo netlačí.

U soukromých správcovských společností zase panuje obava, aby si neodváděly zisky, které pak lidé musí platit ve vyšší ceně vody. Na druhou stranu, kdyby vlastníci neumožnili provozní společností tvořit přiměřený zisk, ztratila by se motivace a systém by nemohl efektivně fungovat.

Naštěstí se při vyjednávání o nových smlouvách už přechází od politické roviny k argumentům a ve většině případů se hledají a nastavují modely, které umožňují, aby vydělal jak vlastník, tak i provozovatel.

Jak odhadujete budoucí vývoj oborů vodovodů a kanalizací u nás?

Věřím, že ze strany státních orgánů bude narůstat tlak na plnění plánů rozvoje vodovodů a kanalizací v jednotlivých územích. To

ATOMIZACE VODOHOSPODÁŘSKÉ INFRASTRUKTURY, KE KTERÉ DOCHÁZÍ NA ZÁKLADĚ NEKONCEPČNÍCH DOTACÍ, ROZHODNĚ NENÍ ŽÁDOUCÍM TRENDEM.

Já sám jsem k využívání dešťové vody k jiným účelům než k zalévání zahrady nebo mytí auta dost skeptický. Přináší totiž řadu problémů. Například ke splachování toalet je třeba dešťovou vodu čistit a upravovat, jinak se zanášejí armatury a na keramice se vytváří nevábný povlak, který nejde běžnými čistícími prostředky odstranit. Životnost sanit se tak velmi výrazně zkracuje. A neupravená dešťová voda nesmí zůstat dlouho v nádrži, jinak začne zapáchat.

Při instalaci systému na využívání dešťové vody je také potřeba si uvědomit, že prvních pět až deset minut deště se intenzivně splachují nečistoty ze střech – saze, ptačí výkaly, mrtvý hmyz... V této fázi by tedy voda z okapů neměla směřovat do nádrže, ale měla by se vypouštět rovnou do kanalizace.

Vyřešení všech problémů vyžaduje značné investice, které se z úspor za nespotřebovanou pitnou vodu nemohou zaplatit.

dotaci na prohloubení studny, z níž čerpá vodu, a vodovod má v jen v záloze jako rezervu pro případ sucha nebo havárie. Ale pak majitel tohoto vodovodu nemá příjem z odběru od obyvatel obce, a tím se zvyšuje cena pro ostatní, kteří od něj odebírají. Jako typický příklad mohou sloužit Prachatice, které dostaly nekonceptně dotaci na vlastní vodovod, přestože leží na soustavě Jihočeského vodárenského svazu.

Dotační pobídky by měly směřovat na promyšlené investice umožňující bezproblémové propojení soustav, nikoliv k prohlubování disproporcí a zvýhodňování jedněch na úkor druhých. Atomizace, ke které na základě takových nekonceptních podpor dochází, rozhodně není žádoucím trendem.

Když mluvíme o dotacích, hodně těch evropských směřovalo v posledních letech do čistění odpadních vod a do kanalizací. Splnily svůj účel?

přinese větší koordinaci a narovnání cen. Není přece možné, aby se na vodu do budoucna doplácelo z jiných zdrojů. Systém by měl být samofinancovatelný.

Z technického hlediska se budou stále zvyšovat požadavky na kvalitu vody. Pro odstranění fosforu, pesticidů, reziduí z léků a podobě bude třeba nasadit nové stupně čištění, které jsou finančně velmi náročné. Nejspíš i to se nějak odrazí v cenách vody. Ale nemyslím si, že by cena vody narostla nějak dramaticky, aby se stala pro lidi neúnosná.

Vodohospodářská problematika je poměrně složitá. Pomáhá SOVAK starostům získávat potřebné znalosti, aby mohli řádně zajišťovat zásobování vodou obyvatel svých obcí?

Už loni jsme organizovali velkou konferenci s vodohospodářskou tematikou pro starosty ve Žďaru nad Sázavou. Pro Svaz měst a obcí také školíme lektory, kteří vzdělávají představitele obcí v rámci programu *Odpovědný zastupitel*. Do budoucna se Svazem měst a obcí počítáme s další spoluprací a propojováním našich aktivit.

Ale starosta většinou není a ani nemůže být odborník na vodárenství. Proto by bylo dobré, aby obce a města měly takové profesionály, kteří dokonale rozumí oboru a na které se může politické vedení obce obrátit a spolehnout. Buď to mohou být vlastní lidé na úřadě, nebo manažeři větších vodárenských společností, které pro obce danou infrastrukturu provozují. ●

Pavel Černý

Dvousložková cena za vodu

Zamezí „černým pasažérům“ využívat zdarma služby, za které jiní platí

■ Na listopadové konferenci *Provoz vodovodů a kanalizací* zazněl ze strany některých vodárenských společností požadavek na zavedení dvou složkové ceny za vodné a stočné. Důvody, proč by podle názoru vodářů bylo vhodné platbu za odebrané či vypouštěné množství zkombinovat s platbou za připojení, shrnuje následující stanovisko Sdružení oborů vodovodů a kanalizací.

CO HOVOŘÍ PRO

V prvé řadě je nutné změnit pohled na cenu – není to cena za „vodu“, ale za službu, která souvisí s dodávkou vody a jejím odváděním a čištěním nepřetržitě 24 hodin denně, přepočtená na 1 m³. Je tedy logické, že za zajištění dostupnosti vody i odkanalizování by měla existovat platba bez ohledu na to, jaké reálné množství je odebrané.

Jen pro informaci: čištěných odpadních vod je dvojnásobný objem než těch, které se nyní fakturují.

Pro zavedení dvou složkové ceny vypovídá i skutečnost, že průměrně již 80 % z nákladů v cenách vodného a stočného představují náklady fixní, tedy nesouvisející s objemem dodané vody. Patří do nich náklady

na obnovu, opravy, údržbu, mzdy, režijní náklady, ale velký podíl tvoří např. i energie. Tyto náklady jsou systémové a každý odběratel, bez ohledu na reálnou spotřebu, by se měl podílet na jejich krytí rovným dílem, aby systém neměl „černé pasažéry“, kteří se s minimální spotřebou pouze „vezou“ s ostatními a služeb využívají pouze, když jim např. dojde lokální zdroj.

Vlastnímu zavedení dvojsložkové ceny předchází dle § 20 zákona o vodovodech a kanalizacích kontrolní pojistka – povinnost takovou změnu schválit na úrovni každé dotčené obce obecně závaznou vyhláškou vydanou v samostatné působnosti.

V ČEM SE SKRÝVAJÍ RIZIKA

Jako u každé změny někteří zákazníci „získají“ (např. obyvatelé velkých panelových nebo činžovních domů) a jiným půjde změna k tíži (např. obyvatelé samostatných rodinných domů s dlouhou přípojkou). Vodohospodářské společnosti na tom nic nevydělají, pouze pomoci nového klíče přerozdělí stejnou sumu nákladů.

Vzhledem k aktuální cenové regulaci nemůže v žádném případě

Vodné a stočné nejsou cenou za vodu, ale za službu, která souvisí s nepřetržitou dodávkou vody a jejím odváděním a čištěním

dojít k navyšování příjmů společností. Jedná se pouze o spravedlivé přerozdělení nákladů. ●

(red)